

ВИКОРИСТАННЯ ПОВЕДІНКОВИХ ПІДХОДІВ У ФОРМУВАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВИКЛАДАННЯМ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Формування навчальної дисципліни є однією з ключових умов ефективного освітнього процесу та запорукою успішної соціалізації особистості. Сучасна педагогіка постійно шукає та вдосконалює методи впливу на поведінку здобувачів освіти. У цьому контексті поведінкові підходи (біхевіоризм) залишаються фундаментальною теоретико-практичною базою для розробки стратегій управління класом і модифікації небажаної поведінки учнів.

Поведінковий підхід, що бере початок із робіт Івана Павлова та Джона Уотсона, а згодом розвинений Берресом Скіннером, розглядає поведінку як результат навчання через взаємодію із зовнішнім середовищем.

Поведінка формується та підтримується її наслідками (підкріпленням або покаранням). У навчальному контексті це виражається у використанні системи позитивного та негативного підкріплення для стимулювання бажаної навчальної поведінки та поступового вимирання деструктивних дій.

Виявлення закону про те, що формування навички відбувається швидше саме на початковому етапі навчання, має неабияке значення для складання навчальних програм з іноземної мови. Для пояснення процесу навчання біхевіористи вводять новий термін – зумовлення. Розрізняють два види зумовлення: класичне та оперантне. Автором концепції класичного зумовлення є Дж. Уотсон. Класичне зумовлення пояснює, як стимули, які раніше не викликали певної реакції, починають її викликати. Автором оперантного зумовлення є Б. Скіннер. Е. Торндайк сформулював закони навчання: закон ефекту, готовності та вправи, які можна ефективно

застосовувати на заняттях з іноземної мови. Наприклад, спочатку можна підкріплювати будь-яку спробу студентів спілкуватися іноземною мовою (навіть у тому разі, якщо вони роблять багато помилок). З часом підкріплюється тільки мовлення, що стає ближчим до нормативного [2, с. 9].

Такий підхід допоможе студентам позбутися страху використовувати іноземну мову, адже на перших етапах вивчення, заохочення є однією з найвагоміших та невід'ємних частин. Цей метод також спроможний розвинути цікавість та інтерес до будь-якої іншої дисципліни за умови позитивного підкріплення.

Надалі треба зазначити важливість викладання матеріалу поетапно, зберігаючи структуру та послідовність. Наразі в нашому світі стає необхідним набуття характерних практичних навичок на основі отриманого теоретичного матеріалу. Тож виходячи з цієї думки, є критичним викладання в комплексі, охоплюючи всі ґрунтовні базові теоретичні знання, а також отримання та вдосконалення практичного застосування знань.

Цей метод був запроваджений Б. Скіннером і увійшов у теорію навчання та з часом набув широкого розповсюдження в методиках викладання. Основа цього методу полягала в «розбитті» складного навчального матеріалу на невеликі порції, що слідують одна за одною у логічній послідовності [2, 11].

Проблема формування навичок стала однією із головних для біхевіористів. Навички – це індивідуально набуті чи завчені дії. Дж. Уотсон описав процес формування навичок, побудував криву навчання (на прикладі навчання стрільби з луку). Початкова точність є низькою. Удосконалення за перших 60 пострілів іде швидко, потім процес уповільнюється. Спостерігаються періоди без удосконалення – на кривій такі відрізки називаються «плато». Крива закінчується фізіологічною межею, властивою для певного індивіду. Вдалі дії пов'язуються з великими змінами в організмі, тому що вони краще [2, с. 17].

Психологічно безпечне освітнє середовище неможливе без стимулюючого елемента, який сприяє гармонійному розвитку особистості,

формуючи стимулююче та безпечне навчальне середовище. Педагог виступає як ключова фігура, здатна впливати на навчальну ситуацію, створюючи стимулююче освітнє середовище, в якому здобувачі мають можливість розкрити власний потенціал, розвиватися та досягати високих результатів у навчанні [1, с. 77].

Стимулююче освітнє середовище визначено як сукупність умов, факторів, соціальних об'єктів, що забезпечують активне, цікаве та змістовне навчання, яке сприяє розвитку потенціалу здобувачів, їх самореалізації та досягненню успіху. Його основними характеристиками є: активна навчальна діяльність, інтерактивність та співпраця, забезпечення різноманітності та диференціація, використання технологій, позитивна атмосфера та підтримка [3, с. 35].

Поведінкові підходи є цінним, але не єдиним інструментом педагога. Їхня ефективність максимізується при інтеграції з когнітивними (формування саморегуляції) та гуманістичними (повага до особистості) підходами.

Література

1. Іванцев Н. І. Ціннісна регуляція професійного становлення студентської молоді : монографія. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2006. – 182 с.
2. Олійник Ю. В. Застосування біхевіористичного підходу до навчання на заняттях з іноземних мов // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2017. – № 3. – С. 138–142.
3. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / О. О. Яковенко та ін. – Київ : ІТЗН НАПН України, 2024. – 232 с.